

2. MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Správním orgánem rozhodujícím ve věci v první instanci je Ministerstvo vnitra ČR (odbor azylové a migrační politiky - OAMP). Ministerstvo vydá zpravidla do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. Toto rozhodnutí je pravomocné dnem předání. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v den podání žaloby. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a má-li žaloba odkladný účinek, nebo je tento soudem přiznán v konkrétním případě, nemůže být cizinec z území České republiky do ukončení soudního řízení vyhoštěn. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, která má až na výjimky již ze zákona odkladný účinek. Rovněž po dobu soudního řízení o kasační stížnosti tak nemůže být cizinec z území České republiky vyhoštěn.

Ministerstvo vnitra ČR provozuje pro žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) tzv. azylová zařízení. V přijímacím středisku je cizinec povinen pobývat po určitou zákonem stanovenou dobu (za účelem provedení identifikačních úkonů, sepsání žádosti o azyl, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Zastávka, okres Brno – venkov, a na letišti Praha – Ruzyně. Cizinci mohou požádat o mezinárodní ochranu i v záchytném zařízení pro cizince v Bělé pod Bezdězem, okres Mladá Boleslav. Pokud není zákonná překážka (žadatel je v záchytném zařízení pro cizince, věznici, popřípadě v nemocnici), je žadatel přemístěn do pobytového střediska, nebo se na základě schválené žádosti může ubytovat v soukromí. Pobytová střediska slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Havířov, okres Karviná, a Kostelec nad Orlicí, okres Rychnov nad Kněžnou. Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Integrovaná azylová střediska se nacházejí v Brně, okres Brno-město; v České Lípě, okres Česká Lípa; v Jaroměři, okres Náchod; a v Ústí nad Labem - Předlicích, okres Ústí nad Labem.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 2-1. Řízení o mezinárodní ochraně v roce 2011

Údaje o počtech rozhodnutí zahrnují všechna rozhodnutí, tedy i rozhodnutí vydaná v případech nezletilých účastníků řízení, jejichž jménem podává žádost o mezinárodní ochranu jejich zákonný zástupce. Celkový počet rozhodnutí není prostým součtem druhů rozhodnutí uvedených v tabulce, ale zahrnuje ještě další typy rozhodnutí (např. rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany), kterých je ale v celkovém srovnání minimum.

Tabulka 2-2. Řízení o žalobách ve věci mezinárodní ochrany u krajských soudů v roce 2011

Od 1. 1. 2003 mohou žadatelé o azyl podat žalobu k příslušnému krajskému soudu (podle místa pobytu žadatele v době podání žaloby). Obdrží-li žadatel o mezinárodní ochranu negativní rozhodnutí krajského soudu, přestává být (po nabytí právní moci rozhodnutí) žadatelem o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí krajského soudu může cizinec podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Při splnění zákonných podmínek mu může být uděleno vízum za účelem strpění pobytu.

Tabulka 2-3. Průběh řízení kasačních stížností u Nejvyššího správního soudu v roce 2011

Počtem cizinců s kasační stížností se rozumí počet cizinců, o jejichž kasačních stížnostech nebylo dosud rozhodnuto.

Tabulka 2-5. Nově podané žádosti o mezinárodní ochranu podle místa podání v roce 2011

Pod pojmem azylová zařízení se rozumí přijímací, pobytová a integrační střediska. Ostatními místy pobytu jsou pak míněny nemocnice, věznice a zařízení pro zajištění cizinců.

Tabulka 2-11. Udělená státní občanství ČR azylantům

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v případě získání státního občanství azyl zaniká. Sloupce za roky 2000 až 2011 ukazují počty osob, kterým azyl zanikl z důvodu získání státního občanství.

Tabulka 2-12 a 2-13. Doplnková ochrana

Podle § 14, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu.

* * * * *

Celkem bylo v roce 2011 evidováno 756 žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Ve srovnání s předchozím rokem, kdy bylo evidováno 833 žádostí, je to pokles o 9,2 %. Tento trend snižujícího se počtu žádostí byl zaznamenán již v roce 2004, kdy vstoupila ČR do EU, a od tohoto roku pokračuje. Pokles žádostí je pozorován i v ostatních zemích Evropské unie.

Většina žadatelů o mezinárodní ochranu pocházela v roce 2011 z asijských zemí, a to 44,4 %, což znamená, že se podíl oproti loňskému roku snížil. Naopak u žadatelů z evropských zemí (38,2 %) se podíl zvýšil. V roce 2011 bylo zaznamenáno 10,6 % žadatelů z afrických zemí.

Žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli v roce 2011 celkem z 53 zemí světa, což je zhruba stejný počet jako v loňském roce (55 zemí). Nejvíce žádostí bylo přijato od státních příslušníků Ukrajiny, a to celkem 152 žádostí. Dále to byli občané Běloruska se 71 žádostmi, Ruské federace (47) a Vietnamu (46). Mezi země s největším počtem žádostí patří také Mongolsko se 41 žádostmi, Kyrgyzstán s 32 žádostmi, Turecko s 32 žádostmi, osoby bez státní příslušnosti s 27 žádostmi, Afghánistán s 26 žádostmi a Uzbekistán také s 26 žádostmi.

Ministerstvo vnitra ČR vydalo v roce 2011 v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 1 016 rozhodnutí. V celkem 369 případech byla Ministerstvem vnitra ČR přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2011 udělena celkem u 108 případů, což bylo o 17 méně než v předchozím roce. Doplnková ochrana pak byla udělena ve 261 případech, nejčastěji občanům Kazachstánu. U doplňkové ochrany byl zaznamenán oproti předchozímu roku nárůst (261 v roce 2011 proti 104 v roce 2010).

Ke krajským soudům bylo v roce 2011 podáno 344 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR. Rozhodnutí Ministerstva vnitra bylo potvrzeno (došlo k zamítnutí žaloby) u 254 osob, negativní rozhodnutí, tedy odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení, tvořilo 72 případů. Případy vrácené k projednání OAMP se týkaly celkem 94 osob.

K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně bylo podáno celkem 252 kasačních stížností. Nejvyšším správním soudem bylo vydáno celkem 226 rozhodnutí. U 87 % (196 případů) došlo k negativnímu rozhodnutí (odmítnutí stížnosti, zastavení řízení) a v 5 % k zamítnutí (12 případů). Pouze v 8 % (18 případů) byla věc vrácena k novému projednání.